

Džuut - hindude lina

SANDER KINGSEPP

Džuut on taim, mis Eestis ei kasva, kuid millest toodetava materjaliga me iga päevaga aina rohkem kokku puutume.

Džuuditaimi on kaht liiki: valge (*Corchorus capsularis*) ja õli-džuut (*Corchorus olitorius*). Mõlemad kuuluvad pärnaliste sugukonda ning kasvavad Aasias ja vähemal määral Aafrikas. Sageli seostatakse džuuuti ka kanepiga, kuid see sarnasus on vaid väline.

Džuut vajab kasvamiseks sooja niisket mussoonkliimat (õhutemperatuur 20...40 °C ja suhteline õhuniiskus 70...80%), mis valitseb eeskätt Indias, Pakistanis, Tais ja Hiinas. Kõige paremaks kasvupiirkonnaks džuurile peetakse Gangese jõe deltat, mis kuulub Bangladeshile.

- Džuudist valmistatud kohvioakott. See materjal hoidvat toiduained kauem värskena.
- ➔ Džuudikiududest punutud korv.
- ⬇ Džuuditaimede korjamine Gangese deltas.

Fotod: internet

Džuudikiududest kootakse jämedat kangast. Mõnes Lääne-Aafrika riigis tarbitakse ka džuudilehti – neist keedetakse paksu kleepuvat suppi.

Tavainimesele seostub džuuat esmajoones jämeda ja kareda pakkematerjali või mattidega. Juba 19. sajandil valmistati Suurbritannias džuudist kotiriiet meenuvat kangast (nn *hessian cloth*), mille suutsid alles sünteetilised kiud välja tõrjuda. Džuudikangas alusmaterjalina aitas omakorda kaasa linoleumi võidukäigule Euroopas. Mõnes Aasia riigis on spetsiaalselt valitud peentest džuudikiududest õnnestunud vahelduva eduga koguni kunstiidi toota.

Tänapäeval on selle odava materjali uuesti avastanud autotootjad – nad valmistavad džuudist istmekatteid. Samuti on kaalutud võimalust kasutada džuuati alternatiivse kerematerjalina klaaskiududele, mille põlemisel tekivad mürgised gaasid.

Tänu loodussõbralikkusele on džuuat jõudnud ka sisekujundusse. Sellest valmistatakse eelkõige kardinaid, toolikatteid ja vaipu.

Džuutkanga puudusteks on haprus ja vähene paindumus, samuti on juba valmis kangast raske värvida. Pikemaks ajaks päikese kätte jäädes muutub džuuatkangas kollaseks. Niiskunud kiud pole enam nii vastupidavad ja sinna võivad sigineda mikroobid. Samas: eritõtlusega on võimalik kõiki neid puudusi vähendada või hoopis ära hoida.

← Džuudikiudude kuivatamine Bangladeshis.

Džuut on puuvilla järel maailmas kõige levinum taimne kiudmaterjal, ent selle tootmine on puuvillaga võrreldes märksa odavam. Džuudi kasvatamisel ei kasutata väetisi ega taimekaitsevahendeid. Džuut on ka üks vastupidavamaid looduslikke kiudmaterjale, mis ei mineta oma omadusi isegi kõrge temperatuuri juures.

Džuuditaime kasvab 3-4 meetri kõrguseks ja saavutab küpsuse 4-5 kuuga. Kiudu valmistatakse taime koorest umbes samamoodi nagu linast. Džuudikasvatusega tegelevates riikides on see töö traditsiooniliselt usaldatud naistele ja lastele. Tulemuseks on siidiläikeline valkjashall materjal, mis välimuselt meenutab niinekiudu. Asjatundjad hindavadki džuudikiudu läike järgi: mida läikivam, seda kvaliteetsem. Õlidžuudi kiud on reeglina pehmemad ja vastupidavamad kui valge džuudi omad.

Bangladeshi rikšajuht on teinud endale džuudist päikesevarju.